

Náboženskost a „mythus“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2008](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2008](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 9. 3. 2008
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 9. 3. 2008

Náboženská a „mythus“

Jedním ze způsobů, jak pojmově vymezit význam slov „náboženství“ a „náboženská“, je zdůraznit jeden zřetelný jevový rys religiozity, totiž jistou zřetelnou podvojnou až schizoidnost, k níž náboženská vede jak v myšlení, tak také v praktickém životě. Zatímco mýtus představuje vlastně celý (a jak předpokládáme také jakoby „jednotný“) svět, v němž člověk žije, v každém náboženství můžeme zjistit jakousi rozpolcenost života i myšlení na oblast posvátného a oblast profánního, světského, každodenního. V tomto ohledu je tedy každé náboženství jakýmsi úpadkem původnějšího „mythu“, neboť vznik náboženství je nutno vidět jako reakci na to, že se zvyšováním komplikovanosti lidského života a světa už mýtus nestačil na to, aby všechno nové a stále nově vznikající prvky lidského světa udržel v jakési jednotě (možná spíše v pseudo-jednotě). V době takto oslabeného a upadajícího mýtu postupně dochází k tomu, že některé nové prvky či složky lidského života (životní „praxe“) zůstávají jaksi nezačleněny, protože není možno je odvozovat od nějakých pravzorů (a to třeba z různých důvodů či příčin a za rozmanitých okolností). Ve světě mýtu neexistuje nic takového jako pouhá profánnost (tj. vše, co my tam můžeme najít jako zcela profánní, protože máme už jinou perspektivu a svět vidíme jinak), zatímco náboženství a náboženská takřka ex definitione rozděluje svět i lidský život na dvojí oblast, která bezprostředně (tedy bez „zprostředkování“) a jakoby „samozřejmě“ spolu není spjata, sjednocena. Přitom nejde jen o rozštěpení světa, ale právě také a dokonce zejména o rozpolcení lidského života a myšlení, takže lidé se začínají docela jinak chovat a jinak jednat ve světě profánním, tj. v záležitostech každodennosti a běžnosti, a jinak v provozu religiózním, ve světě rituálních počínů, zbožných („nábožných“) myšlenek a nábožensky či ještě myticky založených a udržovaných návyků. Tak dochází k tomu, co tak tvrdě kritizovali a odsuzovali třeba izraelští proroci (nejen ti slavní, jimž jsou připisovány celé biblické knihy): z náboženského hlediska je třeba David rituálně pomazaným králem, ale z hlediska prorockého to je gauner, který za pomoci svých vojenských podřízených velitelů zorganizuje vraždu Uriáše Hetejského, aby potom získal jeho vdovu, která se mu zalíbila. Právě na tuto prorockou tradici navazuje Ježíš a kritizuje zákoníky a farizeje, kteří z náboženského hlediska zůstávají naprosto korektní a jsou jako takoví židovskou společností vcelku uznáváni, a vytýká jim nejrůznějšími způsoby, jak jednají a jak se chovají ve světě nenáboženském, ve světě profánním. Ježíšův záměr definitivně skoncovat s rozdělením světa a lidského života na takto od sebe oddělené oblasti, je z mnoha míst v evangeliích zřejmý, i když se zdá, že byl zčásti potlačován a marginalizován již samými pisateli resp. prvními přepisovači (a ovšem tím spíše později v dějinách křesťanstva).

(Písek, 080309-2.)